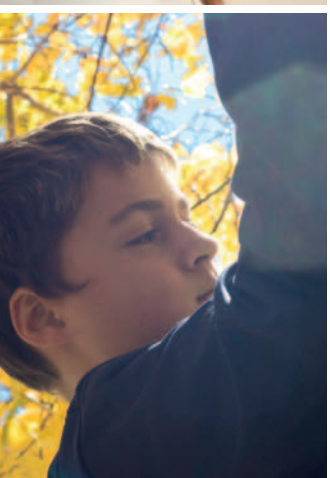

LÄSNÄOLON NUORISOTYÖ

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon
erityisnuorisotyön linjaus

LÄSNÄOLON NUORISOTYÖ

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon
erityisnuorisotyön linjaus

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 54

Kirkko ja toiminta

Kirkkohallitus

Helsinki 2016

Läsnäolon nuorisotyö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjaus

© Kirkkohallitus

Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 54, Kirkko ja toiminta
Suositukset, ohjeet ja oppaat

Asianumero: DKIR/1300/04.04.03/2016

Etusivun layout: Unigrafia Oy

Taitto: Jani Käsmä, www.kasma.fi

Kuvat: kansi Suvi Sievilä/Valopeitto, Kirkon kuvapankki/Sanna Krook ja Pexels.com, s. 4 Jani Käsmä, s. 6 Pexels.com, s. 9 Suvi Sievilä/Valopeitto, s. 12 Kirkon kuvapankki/Aarne Ormio, 16 Pexels.com, 22 Jaakko Kaartinen, s. 27 Kirkon kuvapankki/Sanna Krook, s. 31 Kirkon kuvapankki/Sanna Krook, s. 32 Pexels.com, s. 36 Kirkon kuvapankki/Sanna Krook, s. 38 Kirkon kuvapankki/Aarne Ormio, s. 42 Pexels.com ja takakansi Jani Käsmä.

ISBN 978-951-789-563-7 (nid.)

ISBN 978-951-789-564-4 (PDF)

ISSN 2341-9393 (painettu)

ISSN 2341-9407 (verkkojulkaisu)

Grano Oy

Kuopio 2016

LÄSNÄOLON NUORISOTYÖ

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon
erityisnuorisotyön linjaus

Kirkkohallituksen kasvatus ja perhe -yksikön toimikunta antoi kokouksessaan 28.5.2015 tehtäväksi päivittää Erityisnuorisotyön strategia -asiakirjan ja nimesi tehtävään työryhmän. Toimitustyöstä vastaavaksi asiantuntijaksi toimikunta asetti Mikko Mäkelän Kirkkohallituksesta. Työryhmän jäseniksi nimettiin Nina Laurén Hyvinkäältä, Marja Rajaniemi Kalajoelta, Ville Forstedt Lahdesta, Kari Kanala Turusta ja Ville Viljakainen Nuorten keskus ry:stä. Kasvatustyön ammattilaiset eri puolilta Suomea osallistuivat verkossa tapahtuneeseen työskentelyyn. Materiaalia työstettiin myös erityisnuorisotyön työkokouksissa sekä koulutuksissa. Asiakirjan toimitti asiantuntija Heli Pruuki.

Edellinen versio, Läsnäolon nuorisotyö – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön strategia 2015 hyväksyttiin Kirkkohallituksen täysistunnossa 27.2.2007.

Työryhmän laatima esitys päivitykseksi: Läsnäolon nuorisotyö – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjaus valmistui keväällä 2016 ja lähetettiin palautekierrokselle.

Kirkkohallituksen täysistunto hyväksyi Läsnäolon nuorisotyö - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjauksen kokouksessaan 20.9.2016.

LÄSNÄOLON NUORISOTYÖ

Kirkon erityisnuorisotyön teesit

Lapsi ja nuori on Jumalan ja seurakunnan silmäterä,
myös apua ja tukea tarvitessaan.

Lasta ja nuorta kunnioitetaan ja hänestä välitetään.
Häntä autetaan pitämään toivoa yllä.

Lasta ja nuorta tuetaan ja saatetaan kohti aikuisuutta
ja hyvää elämää.

Erytisnuorisotyö tähtää yksinäisyyden ja
ulkopuolisuuden torjumiseen, lapsen ja nuoren voimistumiseen
sekä hänen osallisuutensa ja hyvinvointinsa vahvistamiseen.

Erytisnuorisotyö on asenne ja työote,
joka jokaisen kirkon kasvattajan tulee omaksua.
Samaan aikaan se on erityistehtävä, jonka tavoite on etsiä
ja tukea niitä lapsia ja nuoria, jotka muuten jäävät tavoittamatta.

Erytisnuorisotyössä toimitaan pitkäjänteisesti
ja yhteistyöhakuisesti, ansaiten lasten, nuorten ja perheiden
sekä yhteistyökumppaneiden luottamuksen.

Erytisnuorisotyö kehittyy ja uudistuu reagoiden nopeasti
toimintaympäristön tarpeisiin.

SISÄLLYS

JOHDANTO	6
Erityisiä ihmeitä Erityisnuorisotyön perustehtävä, tavoite ja teesit	
1. ERITYISNUORISOTYÖN PERUSTEET JA TEHTÄVÄ	9
Kasvatuksen ja diakoniatyön rajapinnalla Lapsia, nuoria ja perheitä varten Lasten oikeuksien sopimus	
2. LASTEN JA NUORTEN AJANKOHTAISET HAASTEET	12
Hyvinvointikuilu Lasten ja nuorten yksinäisyys ja ulkopuolelle jääminen Monikulttuurisuuden haaste ja mahdollisuudet Nuorisokulttuuri ja sen lieveilmiöt	
3. ERITYISNUORISOTYÖN ARVOT JA TOIMINTAPERIAATTEET	16
Kunnioitus, välittäminen, toivon ylläpitäminen Luottamus, pitkäjänteisyys, yhteistyö Uudistumiskyky ja tarpeisiin vastaaminen	
4. ERITYISNUORISOTYÖN TOIMINNALLISIA TOTEUTUSMALLEJA	22
Etsivä työ ja Saapas Yksilötyöskentely Pienryhmätoiminta Vaikuttamistyö Digitaalinen nuorisotyö Kriminaalityö ja ankkuritoiminta Koulu- ja oppilaitosyhteistyö Rippikoulu ja isostoiminta mahdollisuutena muutokseen	
5. ERITYISNUORISOTYÖN OSAAMINEN JA TUKI	32
Erityisnuorisotyön osaaminen Ammatissa jaksaminen Vapaaehtoiset osana tiimiä	
6. LOPUKSI: "MINÄ ANNAN TEILLE TULEVAISUUDEN JA TOIVON"	36
TIIVISTELMÄ	38

JOHDANTO

Erityisiä ihmeitä

*"Minä olen ihme, suuri ihme,
ja kiitän sinua siitä." Ps.139:14*

Jokainen lapsi ja nuori on ihme. Hän on ainutkertainen, Jumalan luoma, ja siksi korvaamaton. Hän on ihana, arvokas ja tärkeä silloin, kun kaikki menee hyvin ja elämä hymyilee. Mutta hän on sama Jumalan ihmeellinen lapsi myös kaikissa rankoissa ja vaikeissa vaiheissaan.

Erityisnuorisotyö on ilmaisu, joka on helppoa kuulla väärin. Sanan "erityis-" voi kuulla viittaavan ilmiöön, joka on kaiken tavallisen ulkopuolella: "joku toinen, erilainen". Pahimmillaan ilmaisun väärin ymmärtäminen voi lisätä leimaamista ja ihmisten jakautumista onnistujiin ja heihin, jotka eivät pärjää elämässä.

Kristillisessä ihmiskäsityksessä ihminen nähdään kokonaisuutena. Jeesuksen käskyn mukaisesti ihmisellä on vastuu olla auttajana ja lähimmäisenä toiselle. Samaan aikaan jokaiselle kuuluu myös oikeus olla haavoittuva ja tarvita lähimmäisyyttä ja tukea toisilta ihmisiltä ja Jumalalta. Kukaan ei ole vain auttaja tai vain apua tarvitseva. Ihmisenä olemiseen kuuluvat nämä molemmat puolet.

Erityisnuorisotyö terminä tulee kuulla sen syvällisen, positiivisen merkityksen kautta. Jokainen lapsi ja nuori on erityinen: ainutlaatuinen ja Jumalan luoma ihme. Silloin kun hän tarvitsee apua, hän on sekä Jumalalle että seurakunnalle aivan erityisessä asemassa. Erityistä tukea tarvitessaan juuri hän on Jumalan ja seurakunnan silmäterä. Hän on se lapsi ja nuori, jota Jumala seurakunnan erityisnuorisotyön kautta erityisesti hoitaa ja tukee vaikean vaiheen läpi. Seurakunta toteuttaa ydintehtävänsä katsoessaan tarvitsevaa lasta ja nuorta ja nähdessään hänessä kärsivän Kristuksen.

Jokainen lapsi ja nuori on myös paitsi tärkeä yksilö, myös tärkeä osa yhteisöä: omia erilaisia ryhmiään ja seurakuntaansa. Hänelle on tilaa ja kutsu kokemaan yhteyttä toisiin ihmisiin ja Jumalaan kaikissa elämänsä vaiheissa.

Seurakunta on yhteisönä ihme. Se ilmentää Jumalan työtä tässä maailmassa. Se pysyy ja samaan aikaan muuttuu, mukautuu, kehittyy – ja ilmentää Kristuksen armoa ja Jumalan rakkautta tässä maailmassa, aina uusille ihmisille, heidän erityisiinsä tarpeisiinsa vastaten. Tästä esimerkkinä ovat kirkon erityisnuorisotyön erilaiset tavat etsiä ja löytää apua ja tukea tarvitsevia. Kristuksen seurakuntaan mahtuvat kaikenlaiset ja kaiken ikäiset ihmiset toistensa ja Jumalan lähelle olemaan, lepäämään ja kasvamaan.

Aikamme nuori kysyy arvoaan ja kelpaamistaan monin tavoin. Kelpaanko minä? Olenko kenellekään tärkeä ja ihana? Rakastaako kukaan minua? Haavoittuvassa asemassa oleva lapsi tai nuori kysyy tätä erityisen hädissään. Yhteiskunta vaatii jä-

seniltään paljon. Kirkon sanoman ytimessä on vastakulttuurinen sävy: Ei tarvitse päteä. Kirkon viesti kelpaamistaan kyselevälle on selkeä: Hän, joka on Luojasi, on tarkoittanut sinut juuri sinuksi – ja kutsuu sinua yhteyteensä. Olet rakas. Olet tärkeä. Sinulla on tulevaisuus ja toivo.

Kirkon erityisnuorisotyössä katsotaan päivittäin silmiin erityisiä ihmeitä. Samalla katsotaan Kristuksen silmiin.

Kirkon erityisnuorisotyön perustehtävä, tavoite ja teesit

Kirkon erityisnuorisotyö on kasvatuksen ja diakonian rajapinnassa tapahtuvaa diakonista nuorisotyötä. Erityisnuorisotyössä etsitään, kohdataan ja tuetaan niitä lapsia, nuoria ja perheitä, jotka tarvitsevat elämässään erityistä tukea.

Kirkon erityisnuorisotyö on asenne ja työote, joka kaikkien seurakunnan kasvattajien tulee omaksua. Samaan aikaan se on erityistehtävä, jolloin se fokusoi niihin lapsiin ja nuoriin, joita muuten ei tavoiteta. Erityisnuorisotyössä työskentelevillä on erityistä osaamista haavoittavissa olosuhteissa elävien lasten ja nuorten kohtaamiseen.

Kirkon erityisnuorisotyön tavoite on, että jokainen lapsi ja nuori kokee olevansa hyväksytty ja löytää elämälleen mielekkyyden Jumalan luomana ja lunastamana. Hänen itsetuntonsa vahvistuu ja hän pystyy omaehtoiseen, vastuulliseen elämään sekä toimimaan monimutkaistuvassa ja ristiriitaisessa maailmassa.

Kirkon erityisnuorisotyön teesit:

- Lapsi ja nuori on Jumalan ja seurakunnan silmäterä, myös apua ja tukea tarvitessaan.
- Lasta ja nuorta kunnioitetaan ja hänestä välitetään. Häntä autetaan pitämään toivoa yllä.
- Lasta ja nuorta tuetaan ja saatetaan kohti aikuisuutta ja hyvää elämää.
- Erityisnuorisotyö tähtää yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden torjumiseen, lapsen ja nuoren voimistumiseen sekä hänen osallisuutensa ja hyvinvointinsa vahvistamiseen.
- Erityisnuorisotyö on asenne ja työote, joka jokaisen kirkon kasvattajan tulee omaksua. Samaan aikaan se on erityistehtävä, jonka tavoite on etsiä ja tukea niitä lapsia ja nuoria, jotka muuten jäävät tavoittamatta.
- Erityisnuorisotyössä toimitaan pitkäjänteisesti ja yhteistyöhakuisesti, ansaiten lasten, nuorten ja perheiden sekä yhteistyökumppaneiden luottamuksen.
- Erityisnuorisotyö kehittyy ja uudistuu reagoiden nopeasti toimintaympäristön tarpeisiin.

1.

**Kirkon erityisnuorisotyön
perusteet ja tehtävä**

Kasvatuksen ja diakonian rajapinnalla

Erityisnuorisotyön näky on etsiä niitä lapsia ja nuoria, joiden tuen tarve on suurin ja joita ei muulla tavalla auteta. Kirkko tekee muun lapsi- ja nuorisotyönsä lisäksi erityisnuorisotyötä, koska kaikki lapset ja nuoret ovat Jumalan luomina ja lunastamina hänen armonsa piirissä. Kirkon uskon mukaisesti jokainen ihminen on Jumalan luoma ja siksi korvaamaton ja arvokas ihme. Kirkon ja seurakuntien tehtävänä on välittää tätä todellisuutta mahdollisimman monelle. Jumalan rakkaus jalkautuu erityisnuorisotyössä ihmisten teoiksi: ”Niin kuin ruumis ilman henkeä on kuollut, niin on uskokin kuollut ilman tekoja.” (Jaak.2:26)

Kirkon arvoja ovat usko, toivo ja rakkaus. Sen tehtäviä ovat kasvatusta, julistus, palvelu ja lähetys. Erityisnuorisotyössä liitytään jokaiseen kirkon perustehtävään. Erityisesti siinä kohtaavat palvelu eli diakonia ja kasvatusta. Siksi sitä voisikin kutsua myös nuorisodiakoniksi. Erityisnuorisotyötä tekemällä kirkko toteuttaa kristillistä kasvatustehtäväänsä ja lähimmäisenrakkaudesta kumpuavaa diakonista tehtäväänsä. Erityisnuorisotyön juuret ovatkin jo alkukirkon työnäyissä. Tarvitsevien auttaminen on aina ollut luovuttamaton osa kristillisen kirkon ydintehtävää.

Kirkon erityisnuorisotyön raamatulliset perusteet nousevat lähetyskäskystä (Matt. 28:18-20), rakkauden kaksoiskäskystä (Mark. 12:28-32) ja kultaisesta säännöstä (Matt. 7:12). Näihin Jeesuksen antamiin ohjeisiin ja hänen esimerkkiinsä perustuen erityisnuorisotyössä kohdetaan erityistä tukea tarvitsevia lapsia, nuoria ja heidän perheitään arjen keskellä, ilman ehtoja.

Kirkon erityisnuorisotyö sitoutuu kirkon kasvatuksen yhteisiin arvoihin:

1. pyhän kunnioitus (näemme Jumalan kuvan ihmisessä),
2. vastuullisuus (huolehdimme lähimmäisistämme),
3. oikeudenmukaisuus (puolustamme heikkojen ja syrjäytyneiden oikeuksia) ja
4. totuudellisuus (uskomme ja elämme niin kuin opetamme).

Tavoitteena on, että jokainen lapsi ja nuori tulisi nähdyksi, kuulluksi ja osalliseksi ja saisi kokemuksen omasta voimistumisestaan ja tulevaisuuden uskosta. Jokainen lapsi ja nuori on ainutlaatuinen ja erityinen, mutta osa heistä tarvitsee enemmän tukea ja rakkautta. Erityisnuorisotyö on juuri heitä varten.

Lapsia, nuoria ja perhettä varten

Yhä nuoremmat lapset tarvitsevat erityistä tukea ja usein lapsi tai nuori oireilee perheensä tilannetta. Tähän vastaten seurakuntien erityisnuorisotyö on nimestään huolimatta vähitellen laajentunut kohtaamaan yhä nuorempia lapsia, monenlaisia erityistarpeisia lapsia ja nuoria sekä kokonaisia perheitä.

Tarpeiden laajuuden vuoksi kirkon erityisnuorisotyö on nähtävä diakoniseksi sekä sie-lunhoidolliseksi asenteeksi ja työtoteeksi, joka kaikkien seurakunnan kasvattajien, mui-

den työntekijöiden ja seurakuntalaistenkin tulee omaksua. Ulkopuolisuuskehitys voi alkaa jo ennen kouluikää. Kaikkien kirkon kasvattajien haasteena on ulkopuolisuuden riskien havaitseminen ja niihin puuttuminen.

Erityisvarhaisnuorisotyö- termiä käytetään paikoitellen eri puolella Suomea. Siinä pyritään tavoittamaan kouluikäisiä haavoittuvassa asemassa olevia lapsia. Joissakin seurakunnissa on erityisvarhaisnuorisotyön viranhaltija, mutta pääosin erityisvarhaisnuorisotyö on työote osana muuta varhaisnuorisotyötä. Tässä asiakirjassa termi erityisnuorisotyö pitää sisällään myös työn kouluikäisten lasten parissa. Monenlaisia erityisiä tarpeita omaavia lapsia ja nuoria on mukana leireillä, retkillä, kerhoissa ja heitä tuetaan ja autetaan kulloinkin sopivalla tavalla muun ryhmän mukana.

Jokainen lapsi ja nuori on osa perhettään eikä hänen asioitaan voi kovin paljon helpottaa ottamatta huomioon koko perhettä. Perheiden erilaisten tilanteiden ymmärtäminen ja koko perheen tukeminen on usein välttämätöntä lapsen ja nuoren vaikeuksien ratkaisemisessa. Erityisnuorisotyössä työskennellään mahdollisuuksien mukaan lapsen ja nuoren itsensä lisäksi hänen perheensä tai muun lähiympäristön parissa. Diakonisella perhetyöllä tarkoitetaan huoltajien ja koko perheen tukemista, vanhempien ryhmätukea, yhden perheen tehostettua tukemista tai pitkäkestoista perheryhmyötä.

Perhetyö ei ole ainoastaan pienten lasten vanhempien kanssa tehtävää työtä, vaan kaikenlaiset ja kaiken ikäisten lasten vanhemmat saattavat tarvita tukea. Murrosikäisten lasten vanhemmat saattavat olla erityisen kovilla. Toisinaan perheen aikuisilla on vaikeuksia selvittää vanhemman vastuusta ja velvollisuudesta kasvattajana. Perhetyön kehittäminen ja yhteistyön vahvistaminen eri toimijoiden kanssa on erityisnuorisotyön näköalana suuri mahdollisuus.

Lasten oikeuksien sopimus

Kansainvälisten sopimusten mukaisesti koko yhteisö on vastuussa lapsistaan ja nuoristaan. Lapsen oikeuksien sopimus perustuu YK:n lapsen oikeuksien julistukseen vuodelta 1959. Lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989. Suomessa lapsen oikeuksien sopimus tuli voimaan vuonna 1991 laintasoisena säädöksenä. Sopimus on sitova asiakirja ja sen noudattamista valvoo YK:n lasten oikeuksien komitea. Sopimus määrittelee lapsen taloudelliset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset oikeudet. Lapsen oikeuksien sopimuksen tavoitteet ja periaatteet voidaan tiivistää kolmeen ydinkäsitteeseen:

- 1) osallisuus yhteiskunnan voimavaroista,
- 2) suojelu ja
- 3) osallistumisoikeudet.

Lapsilla on oikeus erityiseen suojeluun kaikenlaiselta väkivallalta, hyväksikäytöltä, laiminlyönniltä tai muulta huonolta kohtelulta. Hänellä on oikeus saada tarvitsemansa taloudelliset resurssit ja aikuisen tuki sekä oikeus osallisuuteen yhteiskunnassa, esimerkiksi koulunkäyntiin.

2.

Lasten ja nuorten ajankohtaiset haasteet

Hyvinvointikuilu

Valtaosa suomalaisista lapsista ja nuorista voi varsin hyvin ja elää ehkä parempaa lapsuutta kuin mikään aikaisemmista lapsisukupolvista. Koulussa viihtyminen on lisääntynyt, terveys parantunut ja nuorten päihteidenkäyttö on vähentynyt. Myös hyvinvoivat nuoret tarvitsevat tukea hyvinvoinnin ylläpitämiseksi.

Kuilu hyvinvoivien nuorten ja erittäin huonosti voivien nuorten välillä kuitenkin kasvaa. Lapsiperheiden tulo- terveys- ja hyvinvointierot ovat viimeisen vuosikymmenen aikana kasvaneet. Lapsiperheköyhyys, työelämän kiire ja paineisuus, päihteet, yksinäisyys sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden toimimattomuus estävät YK:n määrittelemien lasten oikeuksien täysimääräistä toteutumista Suomessa. Merkittävä osa suomalaislapsista voi huonosti ja kärsii kasautuvista ongelmista.

Riskit kasautuvat osalle väestöä. Yhä nuoremmille kasautuu runsaasti heidän kasvuaan haittaavia häiriötekijöitä. Lapsiköyhyys on lähes kolminkertaista verrattuna 20 vuoden takaiseen ja se periytyy vahvasti. Köyhyysriski on suurin monilapsisissa ja yhden huoltajan perheissä. Se vaikuttaa lapsen ja nuoren elämään monin tavoin heikentäen hänen terveyttään ja syrjäyttäen häntä harrastusmahdollisuuksista ja sosiaalisesta elämästä. Vanhempien päihdeongelmat, työttömyys, mielenterveysongelmat ja perheväkivalta lisäävät lasten huono-osaisuutta ja syrjäytymisen riskiä.

Nuorten hyvinvoinnissa on suuria eroja sekä sukupuolten välillä että lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien välillä. Fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa tai sillä uhkailua koetaan enemmän ammatillisissa oppilaitoksissa. Kiusaaminen erityisesti verkossa on suuresti lisääntynyt, jään valtaosin aikuisten ulottumattomiin. Alle 15-vuotiaiden pahoinpitelyrikokset ovat lisääntyneet. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen nuorien ja nuorisopsykiatrian asiakkaiden määrä on jatkuvassa nousussa. Kannabiksen käyttö lisääntyy edelleen. Radikalisoitumisen ilmiöt, viharikokset ja vahingollinen jengikäyttäytyminen ovat niin ikään kasvusuunnassa.

Moniin ilmiöihin on haastavaa löytää puuttumisen keinoja. Nettiriippuvaisten nuorten tavoittaminen erityisnuorisotyön keinoin on koettu haasteelliseksi, mutta välttämättömäksi ilmiön jatkuvan laajenemisen takia. Muita esimerkkejä uudenslaisista häiriöistä ovat mm. nettisyrjäytyminen sekä sosiaalisten taitojen puuttuminen, mitkä johtavat nuoren elämäntilanteen kaventumiseen. Erityisnuorisotyössä on tarpeen etsiä ja ottaa käyttöön erilaisia varhaisen puuttumisen keinoja. Tämä merkitsee työntekijöiden verkostoitumisen ja säännöllisen jatkokouluttautumisen välttämättömyyttä.

Lasten ja nuorten yksinäisyys ja ulkopuolelle jääminen

2010-luvulla joka viides suomalainen lapsi ja nuori kertoo olevansa yksinäinen. Heistä kymmenen prosenttia kokee olleensa yksinäisiä pitkään, yli vuoden ajan. Yksinäinen lapsi ja nuori kaipaa ystävää, joka pitäisi juuri häntä tärkeänä – ja kärsii tiedosta, ettei selaista ihmistä ole. Yksinäisyys merkitsee lapselle ja nuorelle epäonnistumisen kokemusta ja häpeää siitä, että kukaan ei halua olla hänen kanssaan.

Sosiaalisen median aikakausi mahdollistaa paitsi uudenlaista yhteydenpitoa, myös uudenlaisen, totaalisen ulkopuolelle jäämisen. Kaveriporukassa voi tapahtua varsin sattumaltakin klikkiytymistä, jonka ulkopuolelle lapsi tai nuori jää riippumatta luonteestaan, sosiaalisista taidoistaan tai ulkonäöstään.

Yksinäisyys voi periytyä myös vanhemmalta lapselle. Kasvuympäristö, sosiaalinen arkuus tai vanhempien sosiaalisten taitojen puuttuminen vaikuttavat siihen, kuinka lapsi oppii toimimaan vuorovaikutustilanteissa vertaisryhmissä. Lapsen kokemus yksinäisyys on hänelle kehitysrisi, joka voi alkaa jo päiväkotikäisenä, jatkua koulussa ja edelleen vahvistua rippikoulussa ja muissa sosiaalisissa tilanteissa. Kokonaan ulkopuolelle syrjäytetyn nuoren kustannukset yhteiskunnalle ovat yli miljoona euroa. Inhimillinen kustannus on täysin mittaamaton.

Yksinäisyys ja ulkopuolelle jääminen voi vaikuttaa ratkaisevalla tavalla lapsen ja nuoren käsitykseen itsestään. Kun yksinäisyys pitkittyy, voi lapsi tai nuori alkaa ajatella yksinäisyyden syynä olevan hänen oma kelpaamattomuutensa ja huonommuutensa ja tilanteen olevan siksi ratkaisematon ja pysyvä. Turvattomissa oloissa kasvavalle lapselle ja nuorelle kaverisuhteet voivat muodostaa suojan, jonka avulla selvitä perheen haasteista. Alakouluiässä vertaisryhmä tarjoaa tärkeän samaistumiskohteen. Nuoren itsenäistyessä kaverien merkitys nousee yhä tärkeämmäksi. Ryhmään kuuluttaessa opitaan sosiaalisia taitoja ja empatiaa, joita tarvitaan myös työelämässä.

Nuorten mukaan juuri yksinäisyys on suurin syy ulkopuolelle jäämiseen, kansakielellä syrjäytymiseen. Syrjäytyneeksi määritellään nuori, jolla on vain perusasteen koulutus ja joka ei ole työssä, opiskelemassa tai hoitovapaalla. Tilastokeskuksen tutkimusten mukaan syrjäytymisriskiin vaikuttavat erityisesti perhetausta, ulkomaalaisuus ja vanhempien koulutustaso, huostassa oleminen ja asunnottomuus. Syrjäytyneitä ja syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja nuoria on arvioitu olevan noin 70 000.

Ihminen syntyy vuorovaikutukseen, suhteeseen toisen ihmisen kanssa. Kukaan ei kestä elämää yksin. Erityisnuorisotyön keskiössä on etsiä yksinäisiä ja syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja nuoria ja puuttua heidän tilanteeseensa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Erityisnuorisotyö tarjoaa lapselle ja nuorelle aikuisen läsnäoloa, pysyvyyttä, kuulluksi tuleamista. Se voi myös tarjota lapsille ja nuorille kohtaamisia toisten samanikäisten kanssa. Ulkopuolelle jäämiseen voi puuttua myös aktiivisesti tekemällä työtä kiusaamisen ehkäisyn ja siihen puuttumisen eteen ja vahvistamalla eri tavoin haastavissa elämäntilanteissa elävien lasten ja nuorten kokemusta omasta osallisuudestaan.

Monikulttuurisuuden haaste ja mahdollisuudet

Maahan muuttaminen eri kulttuureista ja etnisistä taustoista, monikulttuurisuus ja -uskontoisuus lisääntyvät nopeasti maassamme. Maahanmuuttajaperheiden lapset ja nuoret sekä yhä lisääntyvä yhteiskunnan monikulttuuristuminen ovat haaste ja mahdollisuus myös erityisnuorisotyössä. Tarvitaan yhteistyötaitoja ja dialogia, jotta ymmärrys toisia kulttuureita ja Suomessa elävien erikulttuuristen nuorten näkemyksiä, kokemuksia ja elämäntilanteita kohtaan lisääntyisi, integroituminen helpottuisi ja rauhanomainen elämä mahdollistuisi. Vahvan identiteetin rakentamiseen tarvitaan aina myös omien juurien tuntemusta ja niiden arvostamista.

Erityisnuorisotyö voi olla rakentamassa siltaa kantaväestön ja maahan muuttaneiden välillä, auttamassa kotoutumisprosesseissa ja selvittelemässä ristiriitoja ja väärinkäsityksiä. Suvaitsevaisuuden ja positiivisen vuorovaikutuksen lisääminen erilaisten etnisten ja monikulttuuristen nuorisoryhmien välillä on tärkeä haaste. On tarpeellista ja hyödyllistä kutsua ja kouluttaa erityisnuorisotyön työntekijöiksi ja vapaaehtoiseksi nuoria aikuisia erilaisista kulttuuritaustoista.

Monikulttuurisuuden kysymykset edellyttävät erityisnuorisotyöltä tavoitteellista ja jäntevää yhteistyötä diakonia- ja perhetyön, eri viranomaisien sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. On tarpeen etsiä ja resurssoida keinoja ehkäistä radikalisoitumista ja vahingollisten jengiytymisilmiöiden syntymistä ja laajenemista. Rikollisuuteen, päihteiden käyttöön ja niiden riskitekijöihin on tarpeen puuttua määrätietoisesti. Kaikista maista ja kaikenlaisista perheistä kotoisin olevat lapset ja nuoret tarvitsevat aikuisia ihmisiä osaksi yhteisöjään ylläpitämään turvallisuutta ja käyttäytymisen rajoja.

Nuorisokulttuuri ja sen lieveilmiöt

Nuorisokulttuuri on arvokas osa nuoren elämää ja kasvua. Nuorisokulttuurin avulla nuori voi etsiä ja rakentaa omaa identiteettiään ja löytää väyliä luovuudelleen. Näitä myönteisiä vaikutuksia kohti nuorta tuetaan myös erityisnuorisotyössä. Nuori voidaan esimerkiksi ohjata häntä kiinnostavan ja kehittävän toiminnan tai harrastuksen pariin. Nuorisokulttuurisia ilmiötä saattaa kuitenkin seurata myös lieveilmiöitä. Näitä ovat pahimmillaan vahingollinen jengiytyminen, huumeiden ja muiden päihteiden käyttö tai rassistinen, väkivaltainen ja rikollinen ja rajaton käyttäytyminen. Nämä vahingolliset ilmiöt ovat suuri ja kasvava haaste erityisnuorisotyössä.

Erityisnuorisotyössä pyritään reagoimaan nuorten elämässä esiintyvien ilmiöiden haitallisiin vaikutuksiin. Samalla saadaan välitettyä tietoa uusista aalloista sekä seurakunnan että eri toimijatahojen työntekijäverkostoihin. Erityisnuorisotyön osaamisaluetta onkin ilmiöiden syy-seuraus-yhteyksien ymmärtäminen ja niiden taustojen ja vaikutusten analysoiminen.

3.

Erityisnuorisotyön arvot ja toimintaperiaatteet

Erityisnuorisotyön arvoja ovat nuoren kunnioittaminen, välittäminen ja toivon ylläpitäminen. Suhteessa yhteistyökumppaneihin tavoitellaan luottamusta, pitkäjänteisyyttä ja yhteistyötä. Erityisnuorisotyön pyrkimyksenä on olla alati uudistumiskykyistä ja vastata paikallisiin tarpeisiin.

Kunnioitus, välittäminen, toivon ylläpitäminen

Erityisnuorisotyön unelma on, että ketään ei jätetä eikä kukaan putoa turvaverkkojen ulkopuolelle. Jokainen lapsi ja nuori tulee nähdä, kuulla ja rakastetuksi.

Lapsen ja nuoren kunnioittaminen merkitsee hänen henkilökohtaisen turvallisuutensa ja itsemääräämisoikeutensa kunnioittamista ja varjelemista niin fyysisellä, seksuaalisella, henkisellä, emotionaalisella kuin hengelliselläkin tasolla. Lapsella ja nuorella on oikeus rajoihinsa ja samaan aikaan oikeus aikuisen läsnäoloon ja tukeen. Lapset ja nuoret, joita erityisnuorisotyön piirissä kohdataan, ovat usein erityisen haavoittuvassa asemassa ja kovia kokeneita. Seurakunnan työntekijöiden ja vapaaehtoisten turvallisuus ja luotettavuus on äärimmäisen tärkeä asia.

Turvallisuuden ihanne merkitsee työntekijälle tietoisuutta vallasta ja vastuusta. Se merkitsee manipulaation ja väärinkäytösten riskien tunnistamista ja tietoista panostamista niiden poistamiseen: valmiutta tarvittaessa muuttaa omia toimintatapojaan ja puuttua väärään toimintaan. Juuri tämä tekee erityisnuorisotyöstä erityisen vaativaa. Turvallinen yhteisö on ihmisten joukko, josta lapsi tai nuori saa olla osa luottaen siihen, että häntä kunnioitetaan, rakastetaan ja suojellaan juuri sellaisena kuin hän on. Ominaisuuksiaan, elämäntilannettaan, seksuaalista suuntautumistaan, asemaansa tai ulkonäköään ei tarvitse piilottaa. Saa olla turvassa.

Turvallisuus edellyttää etenkin työntekijöiltä riittävää ymmärrystä ihmisyyden ja seksuaalisuuden moninaisuudesta ja sukupuolisensitiivisyydestä. Sanat ja sanavalinnat voivat sulkea ihmisiä ulkopuolelle huomaamatta ja ilman erityistä tarkoitusta. On tärkeää tietoisesti huomioda se, että nuoret, heidän perheensä ja heidän todellisuutensa todella ovat monenlaisia. Kirkossa ei haluta sulkea ketään ulkopuoliseksi.

Sosiaaliseen turvallisuuteen liittyy erityisesti kysymys kiusaamisesta ja syrjinnästä. Usein se on varsin piilotettua ja sinänsä taitavaa – ja aina kiusaajat eivät edes tiedosta kiusaavansa. Erityisnuorisotyössä on toisinaan tarpeen etsiä aktiivisesti tapoja, joilla erilaisia kiusaamisen ja syrjinnän muotoja voidaan ehkäistä ja niihin puuttua.

Kunnioitus sisältää myös vakaumuksen kunnioittamisen. Viestinä on kaikissa tapauksissa: ”Sinä kelpaat”. Jokainen ihminen otetaan vakavasti ja vastaan hänen elämäntilanteestaan huolimatta ja riippumatta siitä, miten hän voi tai käyttäytyy. Häntä arvostetaan sellaisenaan eikä häntä hylätä hänen sanojensa tai tekojensa perusteella.

Kunnioittaminen merkitsee vaitiolosäännöksiä sekä lastensuojelulain noudattamista. Alaikäisen kohdalla kunnioittaminen voi tarkoittaa myös avun hakemista perheelle, yhteistyössä perheen kanssa tai joskus myös vastoin tämän tahtoa.

Toinen erityisnuorisotyön perustava arvo on lapsesta ja nuoresta välittäminen. Tämä tarkoittaa käytännössä hyvin usein kohtaamista: silmiin katsomista, vierelle pysähtymistä, kuuntelemista. Todesta ottamista. Välittäminen merkitsee myötätuntoa ja empatiaa, pysyvyyttä – ja tarvittaessa myös käytännön toimia lapsen ja nuoren tilanteen helpottamiseksi. Välittäminen edellyttää sitoutumista ja kykyä arvioida lapsen ja nuoren etua.

Pyrkimyksenä on, että lapsi ja nuori kohdataan tasa-arvoisena ja aidosti kaikissa tilanteissa. Erityisnuorisotyönohjaajalla on aikaa ja aitoa kiinnostusta lapsen ja nuoren kuulemiseen sekä kykyä lähteä toimimaan yhteistyössä nuoren kanssa. Hän on turvallinen aikuinen, joka pyrkii rehellisyyteen ja aitoon palautteeseen nuoren asioissa. Lasta ja nuorta rohkaistaan löytämään omat myönteiset voimavaransa, kuitenkin unohtamatta rajojen asettamista ja niiden ilmaisemisen tärkeyttä.

Kolmas erityisnuorisotyön keskeinen arvo on toivon ylläpitäminen. Turvattomissa tai epävakaisissa oloissa kasvavalla tai huonosti voivalla lapsella ja nuorella on oikeus tulevaisuuden näkymiin, omiin tavoitteisiin ja unelmiin. Erityisnuorisotyössä tietoisesti vältetään lapsen ja nuoreen uskoa ja toivoa suhteessa tulevaisuuteen. Häntä kannustetaan tavoittelemaan itsellensä tärkeitä asioita, löytämään voimavaroja ja olemaan luovuttamatta. Jokaiselle kuuluu Jumalan lapsena tulevaisuus ja toivo hänen lähtökohdistaan riippumatta. Erityisnuorisotyönohjaaja voi olla lapsen ja nuoren elämänkulun kannalta ratkaiseva aikuiskontakti, joka ei hylkää vaan tukee elämässä eteenpäin.

Ulkopuoliseksi joutumisen riski kasvaa erityisen haavoittuvissa olosuhteissa ja elämänskaaren nivelvaiheissa. Kun maassamme on vuosittain n. 18.000 kodin ulkopuolelle sijoitettua alaikäistä ja mielenterveyspalveluiden piirissä on yli 80 000 lasta ja nuorta, kyse ei ole marginaalisesta ilmiöstä. Ulkopuolisuus, yksinäisyys ja syrjäytyminen ovat lapselle ja nuorelle suurimpia selviytymisen riskejä, jotka puolestaan kasvattavat muita riskejä.

Toivoa voidaan vahvistaa myös panostamalla lapsen ja nuoren osallisuuden kokemukseen. Osallisuudessa on kyse siitä, miten lapsi ja nuori voi olla mukana määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa hänen etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Mahdollisuus olla osallisena ja mukana asioiden käsittelyssä itselle merkittävässä yhteisöissä on ratkaisevaa ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta. Kyse on yhdestä kasvun ja kehityksen perusedellytyksestä. Osallistumisen kautta opitaan olemaan ja elämään yhdessä.

Osallisuus on sekä toimimista ja vaikuttamista että olemista ja joukkoon kuulumista. Erityisen tärkeää osallisuutta on yhteenkuuluvuuden kokemus: minulle on tilaa. Voin emotionaalisesti kokea kuuluvani joukkoon tai yhteisöön. Osallisuutta ja lapsen tai nuoren oman toimijuuden vahvistamista on esimerkiksi hänen ottamisensa mukaan miettimään ja suunnittelemaan tulevaa, hänen osaamisensa tukeminen ja vahvista-

minen (esimerkiksi kannustamalla sekä tietoja ja taitoja kartuttamalla) sekä sopivan kokoisen vastuun antaminen.

Työntekijöiden tulee aktiivisesti miettiä, mitä kaikkea lasten ja nuorten osallisuus sekä yhteiskunnassa että seurakunnassa tarkoittaa – ja mitä se tarkoittaa erityisesti erityisnuorisotyössä. Millaiset ovat lapsen ja nuoren elämäntilanteen, perheen ja kasvuvaiheen huomioivat ehdot osallisuudelle? Miten kullekin lapselle ja nuorelle annetaan sopivasti vastuuta ja kuitenkin tilaa olla rauhassa omana itsenään tai osana ryhmää? Mikä kaikki seurakunnan tai erityisnuorisotyön käytännöissä mahdollisesti estää lasten ja nuorten osallisuuden toteutumista?

Osallisuus on paljon muutakin kuin näkyvää aktiivista toimijuutta ja konkreettisia tehtäviä. Ensisijaisesti osallisuus on kokemusta siitä, että saa itse määrittää oman roolinsa, toiveensa ja tarpeensa. Saa itse suunnitella ja arvioida: ”Mitä minun kannattaa ja mitä haluan valita: mikä on minulle tärkeää? Mistä minä tulen ja mihin suuntaan haluan mennä?” Lapsia ja nuoria on hyvä kannustaa pohtimaan omia toiveitaan ja tarpeitaan ja ilmaisemaan niitä. Toisaalta lapsen ja nuoren on oikeus myös osallistua ja olla mukana ilman omia erityisiä tavoitteita. Osallisuus on paitsi tekemistä myös olemista ja vastaanottamista: kelpaamista sellaisenaan.

Luottamus, pitkäjänteisyys, yhteistyö

Erityisnuorisotyön arvoja suhteessa perheisiin ja yhteistyökumppaneihin ovat luottamus, pitkäjänteisyys ja yhteistyökykyisyys. Toiminnan edellytyksenä on

- turvallinen ja luotettava kontakti lapsen ja nuoreen
- ammatillisesti laadukas ihmissuhdetyön tietotaito
- kyky yhteistyöhön yhteiskunnan virallisten tuki- ja palvelujärjestelmien sekä vapaaehtoistoimijoiden kanssa.

Kirkon erityisnuorisotyö rakentaa kestäväää, pitkäjänteistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Tämä perustuu ammatillisuuteen, luotettavuuteen ja yhteisiin pyrkimyksiin. Tavoitteellisessa yhteistyössä pystytään parhaiten kokonaisvaltaiseen ja pitkäjänteiseen lasten ja nuorten tukemiseen, auttamiseen ja kasvatustyöhön. Erityisnuorisotyössä noudatetaan kirkon kasvatustyön periaatteita sekä lakisääteisen lastensuojelu- ja sosiaalityön ja muiden lakien tuomia velvoitteita. Kaikissa toimintaperiaatteissa lähtökohdana on lapsen ja nuoren edun vaaliminen ja esillä pitäminen.

Erityisesti suurilla paikkakunnilla yhteistyö eri toimijoiden kanssa on elinehto sille, että erityisnuorisotyön voimavarat kohdentuvat harkitusti sinne, missä niitä eniten tarvitaan. Moniammatilliset työryhmät voivat olla jäsenilleen erinomainen voimavara ja resurssi, joka tukee ammatillisuutta, lisää yhteistä näkyä ja auttaa oman työn suuntaamisessa. Voimavarojen ja resurssien yhdistäminen esimerkiksi ennalta ehkäisevään työhön liittyy en auttaa mm. tiedon, kulujen ja henkilöresurssien jakamisessa. Kaiken toiminnan tulee

lähteä lasten tai nuorten tarpeista. Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus ja siihen liittyvät lait ja säädökset tuovat yhteistyölle omat haasteensa. Vaatii molemminpuolista halua ja luottamusta, jotta yhteistyö ei kaadu näihin säädöksiin.

Lasten ja nuorten tavoittaminen ei ole aina helppoa. Valtion Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen teettämien kouluterveyskyselyjen mukaan lapset ja nuoret eivät tiedä mitä työtä auttajat tekevät, eivätkä välttämättä luota heihin. Lapsen ja nuoret kokevat, etteivät he tule kohdatuksi ja ettei heitä uskota. Lapset ja nuoret eivät myöskään tunne oikeuksiaan ja kokevat, että ammattilaisilla ei ole aikaa. Silloin, kun työntekijät vaihtuvat usein, luottamusta ei synny. Peräti 70 % nuorista kertoo, ettei koulukiusaamiseen puututa lainkaan tai riittävästi. Nämä nuorten kokemukset on tärkeää kuulla ja ottaa vakavasti myös erityisnuorisotyössä. Lasten ja nuorten luottamuksen voittaminen vie aikaa, edellyttää pysyvyyttä ja kärsivällisyyttä. Sellainen työ ei välttämättä vaikuta tehokkaalta, mutta voi olla inhimillisesti katsoen ratkaisevan merkityksellistä. Samalla se voi merkitä myös kustannussäästöjä.

Vaikka jokainen lapsi ja nuori on erityinen, nuoriso kokonaisuudessaan ei voi olla erityisnuorisotyön fokuksessa. Seurakunnissa onkin tärkeää kiinnittää huomiota ennalta ehkäisevän ja korjaavan työn työnjakoon ja resurssointiin. Seurakuntien on tärkeää aktiivisesti arvioida ja kehittää toimintaansa erityistä tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja perheiden parissa. Seurakunta voi esimerkiksi laatia oman erityisnuorisotyön suunnitelman ja vuosittain huolellisesti arvioida sen toteutumista ja kehittämistarpeita. Budjettia laadittaessa seurakunnan olisi hyvä verrata sitä arvoihinsa. Jos halutaan korostaa lähimmäisen rakkautta ja tukea erityisesti heikoimmassa asemassa olevia, tulee sen näkyä myös tehtävien hoitamiseen suunnatuissa resursseissa. Erityisnuorisotyö pitää omalta osaltaan huolen siitä, ettei evankeliumin kirkkain ydin armosta, rakastavasta ja armahtavasta Jumalasta katoa.

Diakonia ja kristillinen kasvatus ovat seurakunnan työntekijöiden ja seurakuntalaisten yhteistä aluetta. Seurakunnan yhteinen työ edellyttää yhteistä työnäkyä ja luottamusta. Se edellyttää kokonaisuksien huomioon ottamista, yhteistyötä ja kumppanuutta. Laaja-alainen erityisnuorisotyö on tukea tarvitseville erityisesti kohdennettua palvelua ja kasvatustyötä. Laaja-alaisessa erityisnuorisotyössä on käytössä seurakunnan eri työntekijöiden monipuolista ammatillista osaamista. Tämä merkitsee työalarajojen ainakin osittaista purkamista ja osaamisen jakamista seurakunnan sisällä. Myös erityisnuorisotyön asiantunteudesta ja työtettä on syytä hyödyntää myös perinteisessä varhaisnuoriso- ja nuorisotyössä, joiden toiminnassa on entistä enemmän erityisnuorisotyön toimintamalleista hyötyviä lapsia, nuoria ja heidän perheitään. Erityisnuorisotyön toteutuksen perusedellytyksenä on toimiva yhteistyö sekä turvallinen ja luotettava kontakti lapseen ja nuoreen.

Voi sanoa, että erityisnuorisotyö on asenne. Nuorisodiakoninen työote on jokaisen kirkon työntekijän ja seurakuntalaisen vastuulla. Erityisnuorisotyönohjaajat tukevat tätä ja lisäksi kohdentavat työnsä niitä lapsia ja nuoria varten, joita muuten ei tavoiteta. Unelmana on, että lasten ja nuorten puolesta toimitaan saumattomasti ja verkostoituneesti yhteistyössä sekä seurakunnan sisällä, että alueen muiden toimijoiden kanssa.

Uudistumiskyky ja tarpeisiin vastaaminen

Kirkko on monin tavoin ollut edelläkävijä lasten ja nuorten oikeuksien toteutumisessa. Erityisnuorisotyössä painottuvat tavoitteet toimia erilaisissa yhteistyöverkostoissa sekä nuorten elämänpiirissä ja reagoida uusiin haasteisiin mahdollisimman nopeasti. Erityisnuorisotyönohjaajat ovat myös kumppaneina useissa nuoriin suunnatuissa laajapohjaisissa projekteissa.

Erityisnuorisotyöstä on muotoutunut eräänlainen nuorisotyön toimintamallien kehittäjä. Vaikka erityisnuorisotyön resurssit ovat suhteellisen vähäiset, ottaa se rohkeasti ja ennakkoluulottomasti uusia toimintamenetelmiä käyttöönsä. Monet erityisnuorisotyössä kehitetyt toimintamenetelmät, joilla tuetaan nuorta hänen kasvussaan tasapainoiseen aikuisuuteen, ovat jo siirtyneet osaksi tavallista varhaisnuoriso- ja nuorisotyötä. Yhä vaativampi haaste kaikelle kirkon kasvatustyölle on kysymys, miten nuorten kristillistä identiteettiä tuetaan, vahvistetaan ja ylläpidetään. Kaikki lapset, nuoret ja aikuiset ovat Jumalan lapsia ja tervetulleita seurakunnan yhteyteen niillä tavoilla, jotka heille itsellensä sopivat.

Alati muuttuvassa elinympäristössä ihmisten riski jäädä ulkopuolelle kasvaa ja monet putoavat erilaisten palveluiden ja tuen piiristä. Erityisnuorisotyön työnäkynä on jatkuva valmius kohdata uusia haasteita ja kohdentaa toimintaansa. Erityisnuorisotyössä sitoudutaan toisaalta pitkäjänteiseen toimintaan ja toteutetaan paikallisesti toimivia, hyväksi todettuja työtapoja. Samaan aikaan työtä uudistetaan. Uusia toimintamalleja ja menetelmiä kehitetään ja toteutetaan tarpeisiin nopeasti reagoiden.

Erityisnuorisotyölle luonteenomaista on elää ja toimia pysyvyyden ja uudistumisen jännitteessä. Näin voidaan parhaiten löytää tapoja löytää ja auttaa marginaalissa olevia lapsia, nuoria ja heidän perheitään. Myös erilaisia ennalta ehkäisevän työn menetelmiä tulee edelleen kehittää ja näin tukea lapsen oikeutta lapsuuteensa.

4.

Erityisnuorisotyön toiminnallisia toteutusmalleja

Margit ja Marika
Saapas-vapaaehtoisia jo 17 vuotta.

*”Rakasta minua eniten silloin kun tuntuu,
että olen vähiten sen arvoinen. Silloin tarvitsen sitä eniten.”*

Erityisnuorisotyön perusmenetelmiä ovat etsivä työ, yksilötyö, pienryhmätyö ja vaikuttamistyö. Erityisnuorisotyötä tehdään siellä missä lapset ja nuoret ovat: kaduilla, kouluissa, oppilaitoksissa, sosiaalisessa mediassa, kodeissa ja keskellä elämää. Työskentelyssä korostuu lapsen ja nuoren rinnalla kulkeminen, pitkäjänteinen tukeminen – ja sen ohessa tarkoituksenmukaisen ohjauksen, hoidon, huollon tai harrastuksen piiriin saattaminen.

Etsivä työ ja Saapas

Etsivä työ on erityisnuorisotyön keskeinen menetelmä. Lapsilla ja nuorilla on aikuisen näkökulmasta: nälkä tulla nähdyksi ja kuulluksi. Etsivän työn yhtenä tavoitteena nuorten keskuudessa liikkuttaessa on luoda luotettavan aikuisen läsnäolon tuoma turva sekä välitön mahdollisuus aikuiskontaktiin. Usein jo pelkkä näkyvillä olo saattaa olla hyvinkin merkityksellistä.

Etsivän työn kautta tutustutaan ja luodaan kontakteja lapsiin ja nuoriin, jotka mahdollisesti ovat erityisen tuen tarpeessa. Etsivän työn tavoitteena on, että lapsen tai nuoren ja työntekijän välille syntyisi luottamuksellinen kontakti, jonka varassa nuoren vaikeiksi kokemiin asioihin voidaan yhdessä tarttua. Yhdessä lähdetään tarkastelemaan nuoren elämäntilanteita ja pyritään löytämään sellaisia toimintoja, toimenpiteitä tai elämäntilanteen muutokseen johtavia käyttäytymismalleja, joista nuori kokee olevan itsellensä hyötyä. Etsivässä työssä muodostuva luottamus vahvistaa nuoren uskoa avun saamisen mahdollisuuteen. Kun erityisnuorisotyössä ohjataan muun avun piiriin, tämä edistää toisaalla syntyvän tukikontaktin syvenemistä. Palveluohjausta on hyvä tehdä saattaen vaihtaan, niin että nuori ei menetä luotettua aikuistaan ennen kuin on voinut luoda luottamussuhteen uuteen auttajatahoon.

Liikkumalla nuorten kokoontumis- ja oleskelupaikoissa työntekijä kohtaa uusia nuoria. Samalla hän pysyy ajan tasalla siitä, mitä nuoret vapaa-aikanaan tekevät ja missä he kokoontuvat. Kirkon erityisnuorisotyön etsivän työn ja nuorten kohtaamisen heidän vapaa-aikanaan mahdollistaa se, ettei ohjaajilla ole virka-aikaan sidottua työaika.

Yksi kirkon erityisnuorisotyön etsivän työn vakiintuneista toteutustavoista on Palveluoperaatio Saapas. Saapas on evankelis-luterilaisten seurakuntien ensisijaisesti alle 18-vuotiaisiin, erityistä tukea tarvitseviin lapsiin ja nuoriin kohdennettua auttamis- ja palvelutyötä, jota toteutetaan yhdessä aikuisten vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa. Saapas-päivystys tapahtuu paikkakunnasta riippuen useilla eri formaateilla, jotka muotoutuvat paikallisista tarpeista ja toimintaresurseista. Saapas-työtä kehitetään jatkuvasti ja sen vakiintuneita muotoja ovat FestariSaapas, KatuSaapas ja NettiSaapas.

Päivystykset voidaan jakaa viikonloppupäivystyksiin, hieman suurempiin operaatioihin erilaisina juhla- tai juhlintapäivinä sekä festivaalien yhteyteen järjestettyinä keskitettyinä palveluoperaationa. Saapas-ryhmässä toimivat asianmukaisen koulutuksen saaneet täysi-ikäiset vapaaehtoiset.

Yksilötyöskentely

Erityisnuorisotyö painottuu yksilötyöhön, joka toteutuu henkilökohtaisena kohtaamisena ja pitkäjänteisenä kontaktina. Lapsen ja nuoren asioihin ja elämäntilanteeseen keskitytään kokonaisvaltaisesti. Yhdessä nuoren ja hänen läheistensä kanssa etsitään toimivia ongelmanratkaisumalleja ja tarkoituksenmukaisimpia auttamisen ja tuen muotoja. Nuoren asioita hoidetaan ammatillisesti ja käytettävissä olevia verkostoja hyödynnetään laaja-alaisesti.

Erityisnuorisotyönohjaajalla tai erityisnuorisotyön aikuisella vapaaehtoistyöntekijällä on lisäksi mahdollisuus hakeutua lapsen tai nuoren tukihenkilöksi. Yksilötyötä voi olla myös nuoren työllistymisen tai kouluttautumisen tukeminen mahdollistamalla nuoren työskentely seurakunnassa TE-keskuksen tai oppisopimuksen tuella.

Pienryhmätoiminta

Erityisnuorisotyön ryhmätoiminnan tavoitteena on toimia lasten ja nuorten oman kasvun paikkana. Lapsia ja nuoria kutsutaan ryhmiin ja ohjataan toimimaan yhdessä, oppimaan empatiakykyä ja sosiaalisia taitoja, ja saamaan kokemuksia onnistumisista, kuuluksi tulemisesta ja osallisuudesta.

Toiminta-, keskustelu- ja kasvu- ym. ryhmät ovat pienryhmiä, joille ryhmä ja sen toimintamallit räätälöidään. Erityisnuorisotyön pienryhmiä ovat esimerkiksi poikien ja tyttöjen kaveriryhmät lapsille ja nuorille, jotka ovat vaarassa jäädä yksin, hiljaisten ja vilkkaiden ryhmät, eroryhmät vanhempiensa eron kokeneille lapsille ja nuorille, lasten sururyhmät perheenjäsenen menettäneille lapsille ja nuorille sekä erilaiset harrasteryhmät. Muita erityisnuorisotyön ryhmämuotoja ovat esimerkiksi perheryhmät, ryhmät isättömille pojille ja yksinhuoltajille sekä nuorten äitien ryhmät, vankien perheenjäsenten ryhmät sekä perheväkivaltaa kokeneille lapsille suunnatut ryhmät. Myös rippikoulun voi toteuttaa räätälöidyn pienryhmätoiminnan ajatuksella

Toisaalta ryhmä voi myöskin olla aivan spontaanisti syntynyt ja sen kanssa ryhdytään toteuttamaan yhdessä sovittavaa aktiviteettia. Toiminta muotoutuu yleensä jonkin tekemisen ympärille, mutta samalla ryhmässä käsitellään nuorten omia kysymyksiä. Pienryhmätoiminta voi myös olla osana kouluissa toteutettavaa pienluokkatoimintaa.

Ryhmätoimintaa edesauttaa ohjaajan oma ryhmätyön koulutus. Suunnitelmallisuus, ryhmään sitouttamisen taito ja toteutuksen pitkäjänteinen läpivieminen tuottavat tuosta. Seurakuntien työntekijöillä on monipuolisten toimintataitojen ohella käytössään erilaiset harrastus-, retki- ja leireilymahdollisuudet. Leirit ja erilaiset retket ovatkin vaikiintunut osa kokoavaa erityisnuorisotyötä. Ne voivat olla haavoittavissa oloissa eläville lapsille ja nuorille erityisen merkittäviä.

Yhteistyötä esimerkiksi partion kanssa on mahdollista vahvistaa. Esimerkiksi SISU-partiotoiminta tarjoaa mahdollisuuden sekä koulutuksen kautta (partiojohtajille) että itse toiminnan kautta tavoittaa ja parantaa erityistä tukea tarvitsevien lasten osallistumista elämän taitoja kehittävään harrastustoimintaan. Myös eläinten toimimisesta erityisnuorisotyön avustajina on hyviä kokemuksia.

Moottoripajatoiminta on yksi erityisnuorisotyön pienryhmätoiminnan muoto, jonka tavoitteena on vahvan sosiaalisen tuen antaminen nuorille, jotka ovat vaarassa jäädä työ- ja koulutuspalvelujen ulkopuolelle. Moottoripajatoiminnan ydin on nuorten miesten ja naisten tukeminen toiminnallisilla keinoin. Kohderyhmänä ovat nuoret, jotka kaipaavat vahvempaa tukea kuin heille on tällä hetkellä mahdollista tarjota. Nuoret toimivat moottoripajoilla, joissa on saatavilla moniammatillista tukea ja ohjausta ja jossa he saavat myös työkokemusta. Moottoripajaan tullaan kaverien kautta, koulu yhteistyön, työvoimahallinnon, seurakuntadiakonian tai sosiaalitoimen yhteistyön kautta.

Liikunta ja yhdessä tekeminen mahdollistavat myös näkyväksi tulemisen. Kun nuori pääsee toimimaan ja osaksi ryhmää, itsetunto ja kokemus osallisuudesta voivat vahvistua. Seurakuntien työväliseen liikunta ja leirityö ovat olleet jo pitkään hyväksi havaittuja kohtaamisen ja kasvamisen paikkoja. Liikkuva seurakunta -toimintamalli kokoo hyviä käytänteitä. Toimintaa voidaan tarvittaessa järjestää yhteistyössä kolmannen sektorin hyvinvointitoimijan kanssa (esimerkiksi kansanterveys- ja potilasjärjestö tai urheiluseura) Yhteinen liikuminen ja urheilu ovat toimivia menetelmiä myös monikulttuurisuus- ja rauhantyössä.

Joillakin alueilla järjestetään varhaisnuorisotyön muotona niin sanottuja kouluikäisten kaakaopyhäkouluja, joissa tarjotaan myös aamupalaa. Erityisnuorisotyönohjaajat ohjaavat myös diakonisia perheleirejä. Erityisnuorisotyö liittyy näin osaksi diakonista perhetyötä.

Vaikuttamistyö

Ensisijaisesti erityisnuorisotyö on ihmisten kohtaamista yksin tai ryhmässä. Usein työntekijä havaitsee rakenteellisia tai asenteellisia ongelmia, joita tulisi tehdä näkyviksi. Tällöin on tarpeen vaikuttaa ongelmien syntymiseen siellä, missä siihen parhaiten voidaan puuttua. Erityisnuorisotyönohjaaja voi osallistua julkiseen keskusteluun kirjoittamalla paikallisen lehden yleisönosastoon, osallistumalla blogikirjoitteluun tai vinkkaamal-

la uutistoimitukseen asiasta, josta kannattaisi raportoida. Tärkeää olisi myös ylläpitää suoria suhteita poliittisiin toimijoihin yli puoluerajojen, koska heillä on mahdollisuus taloudellisesti vaikuttaa heikommassa asemassa olevien lasten ja nuorten palveluiden ja aseman parantamiseen paikallisella tasolla.

Kirkon on puolustettava yhteiskunnan oikeudenmukaisuutta ja tuettava haavoittavissa elämäolosuhteissa elävien ihmisarvoa. Erityisnuorisotyönohjaaja toimii vaikuttamistehtävässä asiantuntijana, jolla on laaja kokonaisvaltainen näkemys alueensa erilaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Tämän asemansa ansiosta hänen näkemyksillään on merkitystä ja painoarvoa.

Erityisnuorisotyönohjaajan tehtävänä on myös edistää oman seurakuntansa ja toimintaympäristönsä diakonista työnäkyä sekä edistää uudenlaisten toimintamallien, ajattelutapojen sekä asenteiden siirtymistä myös kutsuvaan ja kokoavaan nuorisotyöhön. Tätä vaikuttamista tapahtuu paikallisesti oman toimintaympäristön kokouksissa ja kahvipöytäkeskusteluissa. Laajemmin uusia avauksia voi tehdä tarjoamalla juttuja esimerkiksi valtakunnallisiin kasvatusalan julkaisuihin ja ammattiliittojen lehtiin.

Asennevaikuttamista tapahtuu paljon myös verkkokeskusteluissa. Verkossa ihmiset paljastavat herkemmin asenteensa kuin kasvotusten kohdatessa. Verkossa on myös ryhmätapaamista helpompaa puuttua esimerkiksi vihapuheeseen. Ryhmän kanssa keskustellessa erityisnuorisotyönohjaajan on oltava varovainen asenneilmaston muokkaamisessa. Vaatii taitoa löytää tasapaino siihen, miten asenteisiin puututaan, mutta ei samalla särjetä nuoren haurasta maailmankuvaa. Varsin hankalaksi tilanne käy silloin, jos nuorten joukossa on joku, joka edustaa työntekijän kanssa päinvastaista asennetta ja joutuu muiden nuorten tuomittavaksi. Erityisnuorisotyössä vaikutetaan, mutta ei hylätä lasta tai nuorta ”väärin” asenteiden tai mielipiteiden takia. Aikuisten kesken sen sijaan olisi aina oltava rohkeutta puolustaa heikompien oikeuksia, varsinkin jos esitetyissä mielipiteissä on pieniäkin viittauksia vihapuheeseen.

Yksi vaikuttamisen väline ja työkalu on LAVA – lapsivaikutusten arviointi. Kirkko on ollut edistyksellinen lapsen oikeuksien toteuttamisessa otettuaan nopeasti aktiiviseen käyttöön vuonna 2014 hyväksytyt LAVA – lapsivaikutusten arvioimisen. Kyseessä on velvoittava osa kaikkia päätöksentekoprosesseja. Osana seurakuntien kaikkia päätöksentekoprosesseja tutkitaan mahdollisen päätöksen vaikutukset alaikäisiin. Lavaa käytetään erityisesti valmisteluvaiheessa, joten asiantuntijoiden kuuleminen on tärkeää.

Lapsivaikutuksen arviointi antaa mahdollisuuden lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen päätöksenteossa, toiminnan suunnittelussa ja sen resursoinnissa. Lapsia ja nuoria koskeva erityisnuorisotyön asiantuntemus voi tulla lava-prosesseissa kuulluksi. Lava on hyvä työväline pitää heikoimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten ääntä esillä seurakuntien omassa päätöksenteossa ja myös muualla.

Digitaalinen nuorisotyö

Kohtaajan on tärkeä olla läsnä siellä missä nuoret ovat. Digitaalisella nuorisotyöllä tarkoitetaan yksinkertaistettuna sitä, että nuorisotyössä hyödynnetään digitaalista mediaa ja teknologiaa. Digitaalisuus on hyvä ymmärtää nuorisotyössä paitsi välineenä, myös sisältönä, kulttuurina ja toimintaympäristönä. Sosiaalinen media on kohtaamisen paikka siinä missä fyysinenkin kohtaaminen. Joillekin nuorille kohtaaminen sosiaalisessa mediassa on luontevampaa. Verkkotyö mahdollistaa kohtaamisen pitkienkin etäisyyksien päästä. Näistä syistä erityisnuorisotyössä kehitetään erilaisia toimintamuotoja sosiaalisessa mediassa.

Sosiaalinen media ei ole ohimenevä ilmiö, vaan toimintakenttä, jossa kohdataan nuoria ja työkavereita aivan kuin kaduilla ja nuorten illoissa. Lapset ja nuoret liikkuvat sosiaalisessa mediassa kuin kalat vedessä, siksi myös nuorisotyöntekijöiden on oltava hereillä, kiinnostuneita ja valmiita kouluttautumaan sosiaalisen median käyttämiseen. Työntekijällä tulee olla riittävän laadukkaat välineet, joilla kohtaaminen verkossa onnistuu. Edellä mainittujen työvälineiden lisäksi moni erityisnuorisotyönohjaaja kohtaa, viestii ja seuraa paitsi nuoria, myös yhteistyökumppaneita ja kollegoita facebookin, instagramin, periscopin ja twitterin välityksellä. Uusia palveluita ja sovelluksia syntyy nopeassa tahdissa.

Lapsille ja nuorille suunnattu tekstiviestitukipuhelin Tekstaritupu on erityisnuorisotyön väline, jonka avulla lapset ja nuoret saavat helposti yhteyden seurakuntien kasvatusalan ammattilaisiin. Tekstaritupu on helppo, yksinkertainen ja toimiva mobiiliauttamispalvelu.

Nettitupu on kouluikäisille tarkoitettu auttamispalvelu verkossa. Nettitupun omilla internet-sivuilla voi helposti tehdä kysymyksen mieltä painavasta asiasta, chatilla reaaliajassa tai lähettää sähköpostia, johon vastataan mahdollisimman nopeasti. Nämä kouluikäisille suunnatut palvelut toimivat valtakunnallisesti ja osin paikallisseurakuntien ylläpitäminä.

Palveluoperaatio Saappaan NettiSaapas kohtaa nuoria- ja nuoria aikuisia netissä ajan-kohtaisilla alustoilla etsivän työn periaattein. NettiSaapas osallistuu käynnissä oleviin keskusteluihin omilla profileillaan ja kartoittaa koko ajan uusia paikkoja verkossa nuorten kohtaamiseen.

Nettikiusaaminen on kuitenkin nuorten keskuudessa valitettavan yleistä. Sosiaalinen media mahdollistaa paitsi yhteyksiä, myös aivan uudenlaisia kiusaamisen ja ulkopuolelle jättämisen muotoja. Työntekijän tulee olla ilmiöstä tietoinen, puuttua nettikiusaamiseen matalalla kynnyksellä ja pitää esillä mediakasvatusta

Kriminaalityö ja ankkuritoiminta

Vankilatyö on jo pitkään ollut yksi osa erityisnuorisotyön kriminaalityötä. Vankilassa toimivien erityisnuorisotyön keskusteluryhmien, vankilavierailujen ja henkilökohtaisten tapaamisten yhteydessä käsitellään vapausrangaistustaan suorittavan nuoren kanssa mm. muurin ulkopuolisen maailman haasteita. On merkittävää, että varsinkin nuorella vangilla on laitoksen ulkopuolinen, ammatillisesti orientoitunut ihminen, joka kuuntelee ja välittää hänestä. Näin nuoreen voidaan valaa toivoa paremmasta elämästä. Välittäminen antaa nuorelle voimavaroja muuttaa oman elämänsä suuntaa. Nuori voi ohjautua päih-teettömälle osastolle, hoitoon ja mahdollisesti jatkamaan aloittamaansa tukiprosessia siivilissä. Koevapauden aikana voidaan tarjota työkokeilumahdollisuutta. Monesti nuoret, joita vankilassa tavataan, ovat olleet jo entuudestaan erityisnuorisotyön asiakaskuntaan kuuluvia, joten yhteydenpito heihin on suhteellisen luontevaa. Erityisnuorisotyönohjaajat voivat toimia myös ehdollisesti rangaistujen nuorten valvojina. Valvonta on tukitoimi, jolla pyritään auttamaan nuorta selviytymään omassa elämässään ilman rikoksia.

Ennaltaehkäisevää kriminaalityötä tehdään niiden nuorten parissa, jotka ovat vaarassa ajautua rikollisiin tekoihin. Yhteistyö alkavassa rikoskierteessä olevien nuorten tukemiseksi on saanut uusia toimintamalleja. Tästä esimerkkinä toimii Ankkurityö, jossa tiimin jäseninä toimivat poliisi, sosiaalityöntekijät ja nuorisotyöntekijä. Moniammatillisten Ankkuri-tiimien tarkoituksena on ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä seuraavin toimenpitein:

- Varhainen puuttuminen alaikäisten rikolliseen käyttäytymiseen, nuoren asiakkaan kokonaisvaltaisen elämäntilanteen ja avun tarpeen selvittäminen sekä tarkoituksenmukaisen avun/tuen piiriin ohjaaminen.
- Nopea puuttuminen lähisuhde- ja perheväkivaltaan ja tarkoituksenmukaisen avun/tuen piiriin ohjaaminen.
- Sisäisen turvallisuuden lisääminen moniammatillisella yhteistyöllä.

Koulu- ja oppilaitosyhteistyö

Kaiken seurakuntien koulu- ja oppilaitosyhteistyön tulee katsella koulun todellisuutta myös erityisnuorisotyön silmälasien lävitse. Erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria voi kohdata esimerkiksi välituntipäivystysten aikana ja oppilashuollon kautta. Erityisnuorisotyön kokonaisvaltainen työote on hyödyksi monialaisessa yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Oppilashuollon prosesseihin tulee varata aikaa ja resursseja. Työntekijän ammattitaitoon kuuluu tuntea oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2014) sisällöt.

Seurakuntien yhteistyö koulujen kanssa on muutoksessa, joten työntekijän on tärkeää pysyä valppaana koulumaailman muutosten suhteen. Paikallista kouluyhteistyötä linjaava sopimus kunnan ja seurakunnan välillä sekä koulutason kirjaukset yhteistyöstä (opetussuunnitelma, lukuvuosisuunnitelma) muodostavat tärkeän selustan. Myös Opetushallituksen ohjeistuksen pohjalta työstetty Kumppanuuden korimalli on selkeyttänyt kouluyhteistyötä huomattavasti ja auttaa sen jäsentämisessä. I kori on Yleissivistävä opetus, II kori on Perinteiset juhlat, III kori on Uskonnolliset tilaisuudet, IV on kori Kasvun ja hyvinvoinnin tuki. Kussakin korissa yhteistyöllä on omat pelisääntönsä. Seurakuntien on tärkeää etsiä joustavasti uusia toimintamuotoja voidakseen edelleen toimia kouluissa ja oppilaitoksissa. Erityisesti on tarpeen etsiä tapoja, joilla kirkko voisi palvella kaikkia oppilaita uskonto- ja katsomustaustasta riippumatta.

Seurakunnan työntekijöiden tulee tuntea koulun opetussuunnitelma voidakseen liittyä sen tavoitteisiin ja sisältöihin. Jos seurakunnan tarjoama toiminta on perusteltavissa opetussuunnitelmalla, voi opettaja helpommin tarttua opetustaan tukevaan yhteistyömahdollisuuteen.

Erityisnuorisotyönohjaajan tulee tukea varsinkin niiden nuorten koulunkäyntiä, joilla koulunkäynnissä on erityisiä vaikeuksia. Tavoitteena on olla nuoren ja koulun rinnalla tukemassa nuorta suorittamaan peruskoulunsa niin, että hän tämän jälkeen löytäisi itsellensä sopivan opiskelupaikan. Nuorten tukeminen tässä nivelvaiheessa on erityisen tärkeää. Yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten, lukiodien ja ammatillisten oppilaitosten kanssa tulee monin paikoin edelleen vahvistaa. Erityisnuorisotyönohjaajaa voidaankin kutsua ”arjen takiaiseksi” joka täyttää nuoren kanssa yhteishakulomakkeen tai vaikka lähtee nuoren kanssa työvoimatoimistoon. Peruskoulun jälkeisessä vaiheessa syrjäytymisriski on suuri, erityisesti niillä nuorilla, joilla jo peruskouluvaiheessa on ollut vaikeuksia koulunkäynnissä.

Nuoren tukeminen koulutukseen hakeutumisessa sekä opiskelun tukeminen vähentävät merkittävästi hänen ulkopuolelle joutumisen riskiään. Lisäksi tämä on viesti nuorelle, että hänestä ollaan kiinnostuneita vielä peruskoulunkin jälkeen. Nuoren suuntautuminen opintoihin voi olla monivaiheinen prosessi, johon liittyy oman paikan etsimistä useammastakin oppilaitoksesta. On arvokasta, että nuorella on aikuinen tukija näissä tulevaisuuden kannalta hyvin merkityksellisissä nivelvaiheissa.

Kouluysteistyö voi kohdistua myös nuoriin, jotka opiskelevat pienryhmissä tai yksityisopetuksessa. Erityisnuorisotyöohjaaja voi tukea ryhmän toimintaa osallistamalla leirikouluihin ja koulun järjestämiin retkiin yhdessä koulun henkilökunnan kanssa. Erityisnuorisotyöohjaaja voi myös pitää ryhmiä esimerkiksi koulupudokkaille tai väkivaltaan turvautuville yhteistyössä koulun kanssa.

Luokkia tuetaan vahvistamalla niitä sosiaalisesti erilaisten ryhmäytämispäivien ja esimerkiksi K-12 kurssien avulla. Erityisnuorisotyö voi järjestää yhteistyössä koulun kanssa erilaisia toimintapäiviä, tapahtumia ja tempauksia esimerkiksi ehkäisevän päihdetyön tiimoilta. Yhteistyöllä pyritään ehkäisemään ennalta monenlaisten ongelmien syntyä. Erityisnuorisotyön asiantuntemusta hyödynnetään kouluissa myös kriisityön alueilla. Koulussa tapahtuvien kriisien (kuten kuolemantapausten) varalle on hyvä tehdä etukäteen suunnitelma siitä, miten seurakunta voi parhaiten tukea koulun oman kriisisuunnitelman puitteissa.

Oppilaitosyhteistyössä huomion kohteena on erityisesti ammatillinen koulutus, joka on isossa rakenteellisessa muutoksessa. Rakenteita muutettaessa ja taloutta saneerattaessa oppilaitosyhteisöt joutuvat tiukoille. Resurssien niukentuminen koskettaa erityisesti jo ennestään tukea tarvitsevia oppilaita. Kirkon oppilaitosyhteistyö suuntautuu niin yksilöiden kuin oppilaitosyhteisöjenkin tukemiseen. Muutoksen keskellä kirkolla on tärkeä rooli kuunnella, mitä yhteisöissä tapahtuu, välittää näitä viestejä eteenpäin ja tukea yhteisöjä.

Rippikoulu ja isostoiminta mahdollisuutena muutokseen

Rippikoulu tarjoaa parhaimmillaan korjaavan kokemuksen ja osallisuuden tunteen. Tutkimusten mukaan 15-16-vuotiaiden poikien kokemus osallisuudesta kasvaa verrattuna edellisiin ikävuosiin. Perusteena on todennäköisesti juuri rippikoulun suuri merkitys. Hyvä ja turvallinen rippikoulukokemus on suojaava tekijä ja parhaimmillaan myös korjaava kokemus, joka mahdollistaa uuden vaiheen nuoren elämässä.

Kun rippikoulussa ollaan tiiviisti yhdessä jopa yli viikon ajan, nousee siellä esille erilaisia persoonia ja erityisiä nuoria. Työntekijöiden on hyvä tarttua huomaamiinsa erityistarpeisiin tukemalla nuorten taivalta niin pitkään kuin on tarpeen, tai ohjaamalla heitä tarvittavan tuen piiriin. Nuorten elämäntilanteen ja monenlaisen oppijuuden huomioiminen on rippikoulun elämässä tärkeää ja sen voi tehdä monella tavalla. Joissain seurakunnissa on esimerkiksi kehitysvamman omaavia nuoria liitetty apuohjaajineen osaksi tavanomaista rippikoulua ja joissain seurakunnissa on järjestetty oma rippileiri kehitysvammaisille tai muille erityisryhmille. Päivä- tai ns. cityrippikouluihin on tärkeää panostaa erityisesti ja nähdä ne erityisen tärkeinä. Niihin usein hakeutuu erityisiä nuoria, jotka eivät syystä tai toisesta halua tai pysty osallistumaan leirimuotoiseen rippikouluun. Kiusaamiselle ja ulos jättämiselle tulee olla rippikoulussa nollatoleranssi.

Erityisnuorisotyöohjaaja voi olla kollegojen kouluttaja ja tuki siinä, miten erityistä tukea tarvitsevia nuoria voisi rippikoulussa huomioida ja vahvistaa. Erityisnuorisotyöohjaajat voivat toimia puhelinkonsultteina rippikoulujen aikana.

Laadukas isostoiminta voi antaa nuorelle mahdollisuuden omaan kaveripiiriin, osallisuuden kokemukseen ja onnistumisiin turvallisessa yhteisössä. Erityisoskoulutuksessa rippikouluissa jo isosina toimineille tarjotaan syventävää koulutusta erityistä tukea tarvitsevien nuorten kohtaamisesta ja huomioimisesta.

5. Erityisnuorisotyönohjaajan osaaminen ja tuki

Erityisnuorisotyön osaaminen

Erityisnuorisotyössä ohjaajan oma persoona on tärkeä työväline, jota koulutuksen kautta saatu asiantuntemus tukee ja rakentaa.

Kirkon strategisissa linjauksissa lähdetään liikkeelle ajatuksesta, että kirkon ja seurakuntien tehtävänä on kohdata kaikkia alueellaan asuvia ihmisiä. Tämä koskee myös heitä, joilla on erilaisia ongelmia tai vaikeuksia oppimisen, sosiaalisten taitojen, mielenterveyden, päihteiden, väkivaltaisen käyttäytymisen tai elämänhallinnan alueella. Seurakuntien työntekijöiltä odotetaan tulevaisuudessa entistä enemmän osaamista tunnistaa tuen tarpeita ja soveltaa ohjauksen ja tuen muotoja.

Erityisnuorisotyön kenttä on laaja ja monipuolinen. Kirkon nuorisotyönohjaajan, varhaiskasvatuksen ohjaajan ja diakonian virkoihin kelpoistavissa ammattikorkeakoulututkinnoissa tulee olla riittävästi opintoja, jotka antavat osaamisen erilaisen tuen tarpeiden tunnistamiseen ja tuen muotojen soveltamiseen. Tutkinnon suorittaneella tulee olla riittävä osaaminen ja taito soveltaa osaamistaan käytännön työtehtävissä.

Erityisnuorisotyön ohjaajien erikoistumiskoulutuksesta vastaavat yhdessä Kirkon koulutuskeskus (KK) ja Kirkon kasvatus ja perhe (KKP). Kirkon moduulirakenteisissa erityiskoulutuksissa on moduuleja, joissa voi syventää tuen tarpeen tunnistamisessa sekä kehittää osaamistaan erilaisten tuen muotojen soveltamisessa. Näissä moduuleissa syvennetään osaamista myös vapaaehtoistoiminnan organisoiminnin ja ohjauksen osaamiseen. Jotta erityisnuorisotyönohjaajalla olisi kyky suunnata ja jäsentää työtään, hänen on tunnettava työmuotoa sivuavaa lainsäädäntöä ja yhteiskunnan palvelujärjestelmiä. On myös perehdyttävä esimerkiksi päihde-, mielenterveys- ja kriminaaliryöstöön kysymyksiin ja väkivaltaisen käyttäytymisen syihin, erityispedagogiikkaan, perhetyöhön ja lastensuojeluun.

Erityisnuorisotyössä eletään alati uusien haasteiden edessä ja siksi tulee huolehtia myös työntekijöiden jatkuvasta täydennyskoulutuksesta. Täydennyskoulutuksia järjestävät Kirkkohallituksen toiminnallisen osaston eri yksiköt, hiippakunnat ja kouluttavat laitokset sekä muut toimijat ja järjestöt.

Ammatissa jaksaminen

Erityisnuorisotyössä on kysymys lähimmäisenä olemisesta. Ketään ei jätetä. Lähimmäisenä olemisen Jeesuksen kutsun mukaisesti edellyttää myötätuntoa. Myötätunto on juuri sitä, mistä Jeesus antaa omassa elämässään esimerkin. Juuri siitä myös kristinuskossa on kysymys: Jumalan myötätunnosta ihmisiä kohtaan.

Erityisnuorisotyössä työskennellään omalla persoonalla, omilla tunteilla ja omalla myötätunnolla. Erityisnuorisotyönohjaajat työskentelevät kaikkein haavoittuvimmassa ase-

massa olevien lasten ja nuorten kanssa. Nuorten elämäntilanteet, kokemukset ja perheiden elämäntodellisuus ovat toisinaan varsin karuja ja murheellisia, joskus todella traagisiakin. Nuoret saattavat kaataa erityisnuorisotyönohjaajan kannettavaksi paljon henkistä kuormaa, joskus heijastellen tähän omia traumojaan, pelkojaan ja hylkäämiskokemuksiaan. Työntekijältä tämä kysyy voimavaroja ja ammatillisuutta. On vaativaa ylläpitää toivoa ja etsiä tilanteesta ulospääsyä olosuhteissa, joissa toivoa ja vaihtoehtoja ei näytä aina kovin paljon olevan. On usein raskasta kuunnella ja ottaa vastaan vaikeissa olosuhteissa elävien lasten ja nuorten vaikeita tunteita ja tukea heitä eteenpäin. Erityisnuorisotyö on tekijöilleen kuormittavaa ja vaativaa. Se on loppumatonta. Tarvitsevat lapset ja nuoret eivät lopu koskaan maailmasta eivätkä edes oman seurakunnan alueelta. Niin kutsuttu myötätuntuupumus uhkaa jokaista erityisnuorisotyönohjaajaa.

Työn haastavuuden takia erityisnuorisotyöntekijöiden on oleellista pitää huolta omasta jaksamisestaan ja työturvallisuudestaan. Myös työnantajan on tarpeen huomioida erityisnuorisotyöntekijöiden työnkuvan erityinen kuormittavuus. Työnantajan tulee taata erityisnuorisotyön ohjaajalle mahdollisuus henkilökohtaiseen työnohjaukseen ja ammattitaidon ylläpitämiseen täydennyskoulutusten avulla.

Myös verkostoituminen on oleellisen tärkeä tekijä työntekijän jaksamisen näkökulmasta. Erityisnuorisotyönohjaajille järjestettävillä neuvottelupäivillä opitaan toisilta, jaetaan kokemuksia ja samalla vahvistetaan sitoutumisessa seurakuntaan, omaan työhön ja siinä jaksamiseen. Neuvottelupäivien järjestämisestä vastaa Kirkon kasvatus ja perhe -yksikkö yhdessä kunakin vuonna vuorossa olevan hiippakunnan ja paikallisseurakuntien erityisnuorisotyöntekijöiden kanssa.

Erityisnuorisotyönohjaajan voimavaraa lisää kokemus työn arvostamisesta ja sen merkityksen sanoittamisesta. Erityisnuorisotyön näkyväksi tekeminen on järkevää myös kirkon jäsenkehityksen kannalta. Kirkon kasvatus- ja diakoniatyötä arvostetaan. Erityisnuorisotyö on näitä molempia.

Säilyäkseen elinvoimaisena erityisnuorisotyön on kyettävä pysymään jatkuvasti ajan ilmiöiden lähituntumassa nopeatempoisessa ja muuttuvassa lasten ja nuorten elinympäristössä. Perusedellytyksiä tämän tavoitteen suunnassa pysymiseen ovat ohjaajien jatkuva kouluttautuminen, työhön sitoutumisen ja kokonaisvaltainen (henkinen, hengellinen, fyysinen) jaksamisen tukeminen, vapaaehtoistyön monipuolistaminen, sekä vapaaehtoisten koulutuksesta huolehtiminen ja työn palkitsevuuden lisääminen.

Ammattikunnan pysyvyyden turvaamiseksi seurakunnan on työnantajana huolehdittava työntekijöidensä jaksamisesta, täydennyskoulutuksesta ja työnohjauksesta sekä hengellisen elämän hoitamisesta. Erityistehtäviä tarvitaan kirkossa tulevaisuudessakin koordinoimaan työtä ja olemaan kaikkien lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden tukena. Samaan aikaan erityisnuorisotyötä voivat käytännössä tehdä kaikki virkanimikkeestään tai asemastaan riippumatta. Erityistyömuodot ovat painoarvoltaan huomattavasti niihin käytettyjä resursseja merkittävämmät.

Tulevaisuudessa erityisnuorisotyön menetelmien kehittäminen ja rakentaminen saattavat vaarantua toimintamäärärahojen ehtyessä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää uusien työntekijöiden rekrytointiin ja työnkuvien pysyvyyteen. Virkojen lakkauttamisen sijaan tulee etsiä yhteistyötä ja uusia rahoitusmalleja muiden toimijoiden kanssa. Pienimpien ja heikoimpien tukeminen on kirkon perustehtävä ja sen tehtävän merkityksen vähenemistä ei ole näköpiirissä. Lapset ja nuoret, jotka hiljaa jäävät ulkopuolelle, tai jotka raivoavat ja huutavat hätäänsä, tarvitsevat aikuisen joka on valmis ottamaan tunteen vastaan ja jäämään vierelle.

Vapaaehtoiset osana tiimiä

Erityisnuorisotyö on kirkon toimintamuoto, jota ohjaavat ammattitaitoiset, sitoutuneet työntekijät. Vapaaehtoisuus on olennainen osa erityisnuorisotyötä. Sen kautta erityisnuorisotyö tarjoaa seurakuntalaisille mahdollisuuden toimia lasten, nuorten ja perheiden parhaaksi. Erityisnuorisotyön vapaaehtoiset työntekijät toimivat mm. etsivässä katutyössä kuten Saappaassa, sosiaalisen median sovelluksissa, avointen ovien toiminnassa, yökahviloissa, pienryhmien vetäjinä, tukihenkilöinä sekä avustajina leiri- ja retki-toiminnassa, harrastuspiireissä ja erilaisissa tapahtumissa.

Vapaaehtoiset ovat seurakuntien merkittävä voimavara. On tärkeää harkita tilannekohtaisesti vapaaehtoisille tarjottavien tehtävien ja vastuiden laatua ja määrää. Vapaaehtoisten jaksamista ja osaamista tulee eri tavoin tukea. Seurakuntien toiminnassa voi olla mukana hyvin haastavia lapsia ja nuoria, jotka voivat vaatia koulutuksen saaneelta työntekijältäkin paljon voimavaroja. Vapaaehtoisella tulisi olla riittävästi tukea ja ohjausta toimiakseen näiden lasten ja nuorten kanssa. Keinoja kartoittaa ja lisätä vapaaehtoisten valmiuksia erilaisiin tehtäviin tulee edelleen kehittää.

Vapaaehtoisista on pidettävä hyvää huolta. Vapaaehtoisten jaksamisesta tulee huolehtia järjestämällä yhteistä koulutusta, työnohjausta, yhdessäoloa ja virkistystoimintaa. Seurakunnalla on velvollisuus huolehtia vapaaehtoistyöntekijöiden työturvallisuudesta ja vakuuttamisesta.

6.

Lopuksi:
”Minä annan teille
tulevaisuuden ja toivon”

”Kirkon perustehtävän osat muodostavat sanan suola

S = seurakunta

U = usko

O = osallisuus

L = lähetys

A = aktiivisuus.

Kaikki nämä kirkon tulevaisuudenkin kannalta tärkeät seikat, sopivat mielestäni kuin valettu erityisnuorisotyöhön, jota kirkossamme teemme. Suola voi olla se juttu vapaaehtoiselle, joka kerta toisensa jälkeen saapuu 20 asteen pakkasilla iloisiin mielin päivystämään. On se suola sillekin lapselle, joka on porukan vilkkain, jota ei kukaan muu ikinä asiallisesti puhuttele kuin seurakunnan sähkökerhonvetäjä. Ja väittäisin, että on se suola vankien perheiden yhteiseen pienryhmäistuntoon tulevalle yh-äi-dillekin, se mauste mitä elämä sillä hetkellä huutaa. Niin vähän on tässä hektisessä maailmassa lopulta paikkoja, joissa aika tuntuu seisahtavan ja ihminen tulee todella nähdyksi. Mielestäni erityisnuorisotyö on parhaimmillaan sitä. Ollaan todellisesti läsnä, ei vain paikalla.

Erityisnuorisotyö on lähimmäisen rakastamista sen varsinaisessa merkityksessä ikään, kokoon, siviilisäättyyn, ihonväriin tai sukupuoleen katsomatta. Sanan julistaminen ja sakramenttien jakaminen ovat nekin perustehtävää ja tärkeitä, mutta yhtä tärkeä on diakoninen seurakuntanäky ja sitähän erityisnuorisotyö lasten, nuorten ja heidän perheidensä keskuudessa on.”

Näin kuvaa työtään eräs kirkon erityisnuorisotyönohjaaja. Kirkon erityisnuorisotyötä tehdään suurella sydämellä. Siinä pysähdytään meneillään olevaan hetkeen ja samaan aikaan raivataan tietä tulevaan: ”Katso, tuolla siintää se parempi vaihe, mitä kohti olet menossa!” Tämän hetken rankka elämänvaihe on jakso, joka menee ohi. Rinnalla pysyminen on ehkä tärkeintä kauneinta, mitä silloin voi tehdä. Erityisnuorisotyönohjaaja on kuin tienviitta, joka osoittaa kohti Jumalaa ja kohti tulevaisuutta. Erityisnuorisotyö tukee ja saattaa lasta ja nuorta kohti voimistumista ja parempaa elämänvaihetta.

Erityisnuorisotyössä konkretisoituvat psalmin 139 sanat jokaisesta ihmisestä Jumalan luomana ihmeenä. Samaan aikaan teoiksi konkretisoituu Jumalan lupaus Jeremiaan kirjassa:

”Minulla on omat suunnitelmani teitä varten, sanoo Herra. Minun ajatukseni ovat rauhan eivätkä tuhon ajatuksia: minä annan teille tulevaisuuden ja toivon.” (Jer. 29:11)

Se lupaus koskee seurakuntaa, sen työntekijöitä ja seurakuntalaisia.

Se lupaus koskee jokaista lasta ja nuorta, joka erityisnuorisotyössä kohdataan.

LÄSNÄOLON NUORISOTYÖ

Tiivistelmä

*Lapsi ja nuori on Jumalan ja seurakunnan silmäterä,
myös apua ja tukea tarvitessaan.*

Jokainen lapsi ja nuori on erityinen: ainutlaatuinen ja Jumalan luoma ihme. Silloin kun hän tarvitsee apua, hän on sekä Jumalalle että seurakunnalle aivan erityisessä asemassa. Erityisnuorisotyö on heitä varten, jotka tällä hetkellä tarvitsevat muita enemmän tukea ja rakkautta. Tavoitteena on, että jokainen lapsi ja nuori tulisi nähdyksi, kuulluksi ja osalliseksi ja saisi kokemuksen omasta voimistumisestaan ja tulevaisuuden uskosta.

Erityisnuorisotyötä tekemällä kirkko toteuttaa kristillistä kasvatustehtäväänsä ja lähimmäisenrakkaudesta kumpuavaa diakonista tehtäväänsä. Tarvitsevien auttaminen on aina ollut luovuttamaton osa kristillisen kirkon ydintehtävää.

*Lasta ja nuorta kunnioitetaan ja hänestä välitetään.
Häntä autetaan pitämään toivoa yllä.*

Lapsen ja nuoren kunnioittaminen merkitsee hänen henkilökohtaisen turvallisuutensa ja itsemääräämisoikeutensa kunnioittamista ja varjelemista niin fyysisellä, seksuaalisella, henkisellä, emotionaalisella kuin hengelliselläkin tasolla. Lapsella ja nuorella on oikeus rajoihinsa ja samaan aikaan oikeus aikuisen läsnäoloon ja tukeen. Välittäminen tarkoittaa usein kohtaamista: silmiin katsomista, vierelle pysähtymistä, kuuntelemista. Välittäminen merkitsee myötätuntoa ja empatiaa, pysyvyyttä ja tarvittaessa myös käytännön toimia lapsen ja nuoren tilanteen helpottamiseksi. Välittäminen edellyttää sitoutumista ja kykyä arvioida lapsen ja nuoren etua.

Turvattomissa tai epävakaisissa oloissa kasvavalla tai huonosti voivalla lapsella ja nuorella on oikeus tulevaisuuden näkymiin, omiin tavoitteisiin ja unelmiin. Erityisnuorisotyössä tietoisesti valetaan lapseen ja nuoreen uskoa ja toivoa suhteessa tulevaisuuteen. Häntä kannustetaan tavoittelemaan itsellensä tärkeitä asioita, löytämään voimavaroja ja olemaan luovuttamatta. Jokaiselle kuuluu Jumalan lapsena tulevaisuus ja toivo hänen lähökohdistaan riippumatta.

Lasta ja nuorta tuetaan ja saatetaan kohti aikuisuutta ja hyvää elämää.

Erityisnuorisotyönohjaaja voi olla lapsen ja nuoren elämänkulun kannalta ratkaiseva aikuiskontakti, joka ei hylkää vaan tukee elämässä eteenpäin. Henkisen tuen ja erilaisen nuoren osallisuuden vahvistamisen lisäksi erityisnuorisotyönohjaaja on ”arjen takiainen”, joka ei jätä yksin, vaan on käytännön elämän haasteissa lapsen ja nuoren rinnalla.

Erityisnuorisotyö tähtää yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden torjumiseen, lapsen ja nuoren voimistumiseen sekä hänen osallisuutensa ja hyvinvointinsa vahvistamiseen.

Lasten ja nuorten yksinäisyys on yhä lisääntyvää. Kukaan ei kestä elämää yksin. Erityisnuorisotyön keskiössä on etsiä yksinäisiä ja syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja nuoria ja puuttua heidän tilanteeseensa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Erityisnuorisotyö tarjoaa lapselle ja nuorelle aikuisen läsnäoloa, pysyvyyttä, kuulluksi tuleamista. Se voi myös tarjota lapsille ja nuorille kohtaamisia toisten saman ikäisten kanssa. Ulkopuolelle jäämiseen voi puuttua myös aktiivisesti tekemällä työtä kiusaamisen ehkäisyyn ja siihen puuttumisen eteen ja vahvistamalla eri tavoin haastavissa elämäntilanteissa elävien lasten ja nuorten kokemusta omasta osallisuudestaan.

Osallisuus on sekä toimimista ja vaikuttamista että olemista ja joukkoon kuulumista. Erityisen tärkeää osallisuutta on yhteenkuuluvuuden kokemus: minulle on tilaa. Voin emotionaalisesti kokea kuuluvani joukkoon tai yhteisöön. Osallisuutta ja lapsen tai nuoren oman toimijuuden vahvistamista on esimerkiksi hänen ottamisensa mukaan miettimään ja suunnittelemaan tulevaa, hänen osaamisensa tukeminen ja vahvistaminen (esimerkiksi kannustamalla sekä tietoja ja taitoja kartuttamalla) sekä sopivan kooksen vastuun antaminen.

Erityisnuorisotyö on asenne ja työote, joka jokaisen kirkon kasvattajan tulee omaksua. Samaan aikaan se on erityistehtävä, joka etsii ja tukee niitä lapsia ja nuoria, jotka muuten jäävät tavoittamatta.

Diakonia ja kristillinen kasvatusta ovat seurakunnan työntekijöiden ja seurakuntalaisten yhteistä aluetta. Laaja-alainen erityisnuorisotyö on tukea tarvitseville erityisesti kohdennettua palvelua ja kasvatustyötä, jolla on käytössä seurakunnan eri työntekijöiden monipuolista ammatillista osaamista. Erityisnuorisotyön asiantuntemusta ja työtettä on syytä hyödyntää myös perinteisessä varhaisnuoris- ja nuorisotyössä, joiden toiminnassa on entistä enemmän erityisnuorisotyön toimintamalleista hyötyviä lapsia, nuoria ja heidän perheitään. Nuorisodiakoninen työote on jokaisen kirkon työntekijän ja seurakuntalaisen vastuulla. Erityisnuorisotyön ohjaajat tukevat tätä ja lisäksi kohdentavat työnsä niitä lapsia ja nuoria varten, joita muuten ei tavoiteta. Unelmana on, että lasten ja nuorten puolesta toimitaan saumattomasti ja verkostoituneesti yhteistyössä sekä seurakunnan sisällä, että alueen muiden toimijoiden kanssa.

Erityisnuorisotyössä toimitaan pitkäjänteisesti ja yhteistyöhakuisesti, ansaiten lasten, nuorten ja perheiden sekä yhteistyökumppaneiden luottamuksen.

Erityisnuorisotyön arvoja suhteessa perheisiin ja yhteistyökumppaneihin ovat luottamus, pitkäjänteisyys ja yhteistyökykyisyys. Toiminnan edellytyksenä on

- turvallinen ja luotettava kontakti lapseen ja nuoreen
- ammatillisesti laadukas ihmissuhdetyön tietotaito
- kyky yhteistyöhön yhteiskunnan virallisten tuki- ja palvelujärjestelmien sekä vapaaehtoistoimijoiden kanssa.

Kirkon erityisnuorisotyö rakentaa kestäväää, pitkäjänteistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Tämä perustuu ammatillisuuteen, luotettavuuteen ja yhteisiin pyrkimyksiin.

Erityisnuorisotyö kehittyy ja uudistuu reagoiden nopeasti toimintaympäristön tarpeisiin.

Erityisnuorisotyölle luonteenomaista on elää ja toimia pysyvyyden ja uudistumisen jännitteessä. Työnäkinä on jatkuva valmius kohdata uusia haasteita ja kohdentaa toimintaansa. Erityisnuorisotyö on kirkon nuorisodiakoniaa. Erityisnuorisotyössä sitoudutaan pitkäjänteiseen toimintaan ja toteutetaan paikallisesti toimivia, hyväksi todettuja työtapoja. Samaan aikaan työtä uudistetaan. Uusia toimintamalleja ja menetelmiä kehitetään ja toteutetaan tarpeisiin nopeasti reagoiden. Näin voidaan parhaiten löytää tapoja löytää ja auttaa marginaalissa olevia lapsia, nuoria ja heidän perheitään.

LÄSNÄOLON NUORISOTYÖ

Kirkon erityisnuorisotyön teesit

Lapsi ja nuori on Jumalan ja seurakunnan silmäterä,
myös apua ja tukea tarvitessaan.

Lasta ja nuorta kunnioitetaan ja hänestä välitetään.
Häntä autetaan pitämään toivoa yllä.

Lasta ja nuorta tuetaan ja saatetaan kohti aikuisuutta
ja hyvää elämää.

Erityisnuorisotyö tähtää yksinäisyyden ja
ulkopuolisuuden torjumiseen, lapsen ja nuoren voimistumiseen
sekä hänen osallisuutensa ja hyvinvointinsa vahvistamiseen.

Erityisnuorisotyö on asenne ja työote,
joka jokaisen kirkon kasvattajan tulee omaksua.
Samaan aikaan se on erityistehtävä, jonka tavoite on etsiä
ja tukea niitä lapsia ja nuoria, jotka muuten jäävät tavoittamatta.

Erityisnuorisotyössä toimitaan pitkäjänteisesti
ja yhteistyöhakuisesti, ansaiten lasten, nuorten ja perheiden
sekä yhteistyökumppaneiden luottamuksen.

Erityisnuorisotyö kehittyy ja uudistuu reagoiden nopeasti
toimintaympäristön tarpeisiin.

ISBN 978-951-789-563-7

9 789517 895637 >

ISBN 978-951-789-563-7 (nid.)

ISBN 978-951-789-564-4 (PDF)

KIRKON
ERITYIS-
NUORISOTYÖ

SUOMEN⁺
EV. LUT.
KIRKKO